

Új Testamentom magyar fordítását Vyfzighethen Abadi Benedek nyomtatta vala 1541. elftendőben 's olvasók forgatni kezdék, mert abból vannak véve, csakhogy Erdősinek í-zó hangejtését é-zővé 's ő-zővé téve. (Ezen onnani kiírásuk megemlítése elmaradt „Jelentésemből“ I. M. t. társaság évkönyvei III. d. kötet 1837. Hetedik nagy gyűlés 118—117d [!] lap. melybe átaljában többféle régi szó, szám, hibás kijavítással adatott nem általam sajtó alá. Magam ekkor nem valék Budán. Híven áll itt mind az hővebben.“

DÖBRENTAI a jegyzetekben azonban egy szót sem szól arról, hogy egyes példányokban mégis ez a Sylvester-féle szöveg olvasható. Talán nem is tudott erről.

A RMNy. II. kötetének variánsát, úgy látszik, nem vették eddig tudomásul. Nem szól róla sem SZINNYEI (Magyar Írók Élete és Munkái II, 1042), sem GULYÁS PÁL (Magyar Írók Élete és Munkái VI, 189—90); sem DÖBRENTAI csekély számú méltatói, mint REXA DEZSŐ (Döbrentei irodalmi munkásságához: IrtörtKözl. 1898: 106—13, 217—22), SALLAY GÉZA (D. G. élete és működése. Máramarossziget, 1912. [Egyetlen kis Döbrentei monográfia.]), GORZÓ GELLÉRT (D. G. és a jászóvári prémontreiek viszonya a RMNy.-ek ügyében. Jászó, 1914.).

RADÓ POLIKÁRP.

Nyelvemlékek a körmendi és monyorókeréki levéltárakból.

A MNy. 1941. évfolyamában e sorok írója 21 nyelvemléket tett közzé, melyek mind a körmendi Batthyány-levéltár missilis leveleinek rendezésekor kerültek napvilágra. A missilisek rendezése azonban 1941-ben még nem ért véget. A munka tovább folyt, és ennek során még néhány nyelvemlék került elő, melyeket az alábbiakban teszünk közzé.

Időközben e sorok írójának alkalma volt az Erdődyek monyorókeréki levéltárát is áttanulmányozni. Onnan a 2. számú, Boeskey Ilona nyúlszigeti dominikánától írt keltezetlen magyar levél került elő.

Sajnos, a levél pontos dátumát nem ismerjük, mégis annyit sikerült megállapítani, hogy a levél csak 1526. augusztus 29. előtt kelhetett. Első sorban meg kellett határoznunk Ilona apáca és a címzett Boeskey István személyi kivoltát. A levél szerint Ilona apáca a címzettnek nénje volt. Kutatásaink során kiderült, hogy a címzett a XIV. század folyamán már szereplő¹ szlavóniai Razinyakeresztúri előnevű Boeskey (Bacskey) család tagja, aki aránylag elég fiatalon, 1526-ban Mohács mezején esett el. Ezt a címzett fiainak: Ferencnek, Miklósnak és Györgynek 1549-ben I. Ferdinánd király által adományozott armális levélből tudjuk, amelyben írva találjuk, hogy Boeskey István „in conflictu Mohachiense“ 1526-ban II. Lajos király oldalán a török elleni harcban „pro patria religioneque christiana interiisse dicitur“.² Természetesen ennek a Boeskey családnak tagja Ilona apáca is, aki István nagynénje, és aki István hugával együtt lakott a Nyulak-

¹ Egy 1349-ben kelt oklevél már említi ezt a Boeskey családot. A keszthelyi Festetics-levéltárban levő jakabházi Sallér családi levéltárban fasc. 84. nro. 1.

² Sallér levéltár fasc. 84. nro. 27. — L. IVÁNYI BÉLA, Cimeres levelek a keszthelyi és körmendi hercegi levéltárakban (Körmendi Füzetek, soronkívüli A. füzet) 4.

2.

Bocskay Ilona nyúlszigeti priorissa levele Bocskay Istvánhoz.

1526 előtt.

Jefufban Criftufban, zuzeknek iegyefesben kevzevnet'es atyafyuy zeretet.

Nagy zeretettel keuanom hallanom te kegyelmednek io egeffegeet es minden iuat mynd hozzád tartozokkal evzue. myes mynd hugoddal evzue iol vagyonk. Io Iftuan vram meg kellene emlékezned rola. mene ioual volt kegyelmednek ez zent egyhaz. es nem kellene haborgatnod ez zent egyhaz iobbagy.

Iol tudod io iftuan vram. hog en neked meg iram, hogha zembe lezek balaffal es bertalannal, vegere megye tevek. hogha valamý penze maradot poka ianofnak. kouac myklofnal. te kegyelmed azt nem gyevzte varny. hanem reya irtal az my iobbagyokra. nagy fenegeteffekkel. fenyegeted teruenyel es. fenyegeted botoddal es. laffad mynemev tyztfefeged teez en nekem. io tetem helyeben. Ha en nem voltam volna iften vtan foha byfevbevl ez egy haz iobbagyot nem haborgattad volna. eot zaz foryntot kerez kouac myklofon. laffad ha egy pornak enne penze lehet. ugy ertem, hog ez haborusagot mynd az hytuan ember zerzy. kyt kepedben hattál byfeuben. Azon kerlek, hog ezt fenky tanachabol ne tegyed. mert ha lehet en meg oltalmazom ez egyhaz iobbagyat. Jo iftuan vram irtam vala kegyelmednek (igy!) az zegeen poka ianos aruay fevel es. hog ne nyomorohad. vgy hallom hog atyaktol maradot marhayokat mynd el vettet. mynd zevleuyt. mynd zanto barmayt. mynd louayt, mynd egyeb iozagaat. sevt meeg az aztag buzat es kyt lelkeert hagyot volt az egy haznak. laffad io Iftuan vram, ha ez idueffegedet es tyztfefegedet illety. Az en zegeen atyam. az te atyad es. soha nem vetettek az egyhaz ellen. Inkab zol-galtak. teved es azt varnam. Iol tudod io iftuan vram, hog maas keppen fogadot vala. hog meg halalod ez egyhaznak io tetelet. Io valaz varok ez leuelre. mert oztan en es mass keppen latok hozza. Vr iften tarcha meg kegyelmedet mynd hozzád tartozokkal evzue mynden ioban.

Elena priorissa

nyvlak Zygetebevl. te kegyelmek nyenye

[Kívül címzés:] Egregio domino Stephano Bachkay fratri et domino in Christo sibi carissimo.

Eredetiye fél ív papiron, zárópecsétje nincsen. A gróf Erdődy család monyorókeréki levéltárában: Ladula XXII. fasc. 73. nro: 3400. jelzet alatt.

3.

1534. május 3. Gorbónok.

Tahi János Batthyány Ferenc vasi főispánhoz intézett levelében írja: Zrinyi János panaszt emelt előtte az őt ért sértő szavakért, hogy „non prevaleret fides sua decim denarios, sed nos non credimus, ut essent dicta d. v. m., si vero sunt, *Agebwł ýartal lacýk hogh dílefth wotal, nem kelwth wona hertelenkwdmwd, kýjrwł twbet zolonk mýjkorth zembe lýzenk, de recessu suo et de premissis relationem expectamus.*“

Papiron, zárópecséttel. Körmendi levéltár, missilisek.

4.

Erdődy Simon zágrábi püspök levele Batthyány Ferenchez.

1534. december 8.

Zerelmes ees týzthelendew vram ees atthýamfýa

Kezenetheth ees magam ayanlafath, Eseek erthenewm ol dolgokath, mel dolgok ýeles dolgok ees vezedelmes dolgok: ký nem chak mý nekewnk hanem mýnd egez orzagnak vezedelmebe ees meg maradasaba ýar, mel dolgokath en the k. lewelembe meg nem irhathok meg sem ýzenhethewk. Azerth kerlek azon zerelmes vram ees atthýamfýa mýnden egyes dolgájd el haghwan, sýes ýde be Thothorzagba, hogh en the veled mýnd ýorol, mýnd jewwendere valo gonozról zolhassak ees vegezhessek, merth býzonýara twgya the k. hogh az dolgok ýeles dolgok ees kesedelmeth sem varnak, merth ha ez dolgoth the k. el halgatthýa, nem chak mý nekewnk, de mýnden atthýankfýaýnak ees meg maradekýnkuk vezedelmere lezen.

Thovabba mýnth annak elewththe ees ýrtham volth the k. masthan ees, kewannam k. Twrzo vrammal, mýnth olyan vrammal zembe lettheth, kýthewl en nem kewannam sem ýoba sem gonozba el thavoznom ez dolgok ol ýeles dolgok, mel dolgokerth azth hýzem elewzewr ýo vegere menný, hogh the k. thenem magad ýsmegenth ewnen zemelyewel Thwrzo vrammal zembe lenne, megýs azon kerem the k. hogh the k. mýnden kesedelem nekýl ýde sýessewn, merth en the k. nekýl semmý ýo dolgoth nem thehethewk.

Annak vthanna ez maý napon kewidewth hozzam More Lazlo, kewanya azth hogh en ew vele zembe lennek, de ha leheth, ez zembe valo lethelh az kegelmed ala ýewwesere halazthom: ha pedeglen egyeb nem lehethne benne, hanem zembe lennek vele meg sem vegezewk semmýth vele de mýnd azon athal azon kerevm the k. hogh ala sýes, merth ollýakath hallaz en thewlem kýth e koráýg sem thwtthal sem hallotthal.

Isthen tarcha meg the k. nagh ýo egessegben. Ez lewel kewlth in festo Concepcionis Marie 1534.

Bonus frater et Amicus
Simon episcopus Zagradiensis
manu propria.

[Címzés:] Naghsagos Batthýany Ferencz vram kezebe adasék ez lewel.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel, melyen az Erdődyek címerét tartalmazó pajzs fölött S. E. betűk látszanak. A herceg Batthyány család körmendi levéltárának missilisei közt.

5.

Erdődy Simon zágrábi püspök levele Batthyány Ferencné Swetkovics Katalinhoz.

1536. január 11. Dombró.

Jo azzonýom kezenethemnek vtanna akaram te kegelmednek twdasara adný, hogh Istennek akarahýabol en tegnapy napon esthere ýde Dombrora jwthottam.

A the kegelmed wra felewł pedeglen, ees az en atthÿamfÿa felewł Batthÿanÿ ferencz wram felewł te k. ezth irhathom, hogh mÿkoron en Bechnek varasabol kÿ indwlek, monda azth, hogh mÿwel ew ee... harmad nappal wthannam el i[ndw]lna, de felewł raÿta hogh az harmad nap meg ne thewbbewłne, merth ferencz wram (ezth en pedeglen sem ÿreghsegbewł sem bozwsag[bol] nem ÿrom) thewbzer wacharalth az warban az kÿralne azz[onÿ] leanÿwal, Borbara azzannal, hogh sem mÿnth warasban az wrak kezewth, az leannak ees neweth kÿnek kedweerth oth wacharalth meg thanwltham voth, de wthnak gonoz vothaerth kÿ menth elmembewł. Immar vgÿan meg zoktha vala, h[og]h mÿndenkor kÿlencz avagh tÿz oran ÿewth kÿ az varbol, ee[n ...] hozzam ÿewwe a h[og]h be kentheek mÿnd orezaÿath mÿnd feÿetk mÿnd rw[ha]ÿath. [r]wth wala mÿnth egh erdewg, hogh pedeg ez wgh legen hogh mÿkoron ÿsten ew kegelmeth haza hozÿa, tapagassa meg ... az mal swbanak eleÿth, meg esmerÿ hogh bee kenthek wolna ... bÿzonsagoth ees mondok, ew k. ezzer Thwrzo wramath hÿwta vala elÿen zowal: Jo Thwrzo wram ÿere velem bÿzon leanÿ wÿgassagal ÿol thartlak, ha pedeg ez esthuee welem vothal vona, ÿobban zeretted vona menthewł ÿob lowadnal: Thwrzo wram halwan meg fede, mondwan, apro ember mÿth mÿwelz, lam meg sem hatthad el az regÿ lathor-sagoth, bezzeg ÿdeÿe wona ÿmmar jamborra lennewd, ez Thwrzo wram zawa, te k. ha ÿsten Thwrzo wrammal zewmbe ÿwthathÿa, ÿobban meg erthÿ, merth ew ÿobban meg emlekezÿk rola, ez ferencz wrambol ÿmmar semmÿkeppen ÿamborth nem thehet-hewnk.

Hol pegedlen ferencz wram vtnak gonoz vothawal menthene magath, nÿnczen semmÿ oka, merth ha el akarna ÿewnÿ az en thewresemewu kÿnÿen el ÿewhetne, de felewł, hogh a fewlewł meg mondoth okok meg tharÿak.

Wÿ hÿrth te k. egÿebeth semmÿth nem ÿrhathok, hanem kÿral wrwnk ew felsege mÿnd azzonÿwnkal egÿethemben, ha el nem indwlt ees rewÿd napon lÿncbe ÿndwl. Thalantau onnad felÿeb felÿeb ees megyen. A twbbÿ kÿ wona te k. ferencz wramthwl ÿobban ees bewebben meg erthÿ. ÿsthen te k. tarcha meg akarathÿa zereneth. Dombbron kewłth ez lewel, wÿz kerezth nap vthan valo kedden 1536.

Simon zabragÿ pÿspek

[Kÿvÿl a címzéből csak ennyi látszik:] [K]athalÿn Azzonnak Batthy[ani ...] felesegenek adassck

Eredetije víztől erősen rongált papíron, gyűrűs zárópecséttel. A herceg Batthyány család körmendi levéltárában, Memorabilia nro. 67/13.

(Folytatjuk.)

IVÁNYI BÉLA.

A SZERKESZTÉSÉRT ÉS KIADÁSÉRT FELELŐS: PAIS DEZSÓ.